

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ HİZMETLERİNİN DESTEKLENMESİ

I-GİRİŞ

Ülkemizde, iş sağlığı ve güvenliği konusunda özellikle son 5 yıldan beri farklı bir anlayışın içine girilerek daha etkin olunmaya çalışılmaktadır. Bu kapsamda kamu kurum ve kuruluşları hariç 10'dan az çalışanı bulunan işyerlerine iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerine yönelik görevlendirilme zorunluluğu getirilen işyeri hekimi, iş güvenliği uzmanı ve diğer sağlık personelinin vereceği hizmet bedellerinin ücretleri Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından iş kazası ve meslek hastalığı bakımından kısa vadeli sigorta kolları için toplanan primlerden kaynak aktarılarak gerçekleştirileceği esas alınmıştır. İlk uygulama döneminde iş kazası ve meslek hastalıkları bakımından kısa vadeli sigorta kolu prim gelirleri hesabında hissedilebilir bir harcamaya sebep olabilecek ancak, uzun dönemde ise, iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin yerleşmiş olması ve işyerlerinde güvenlik kültürünün oluşması sayesinde, iş kazası ve meslek hastalıklarından kaynaklanan görünür ve görünmeyen maliyetlerin (geçici iş göremezlik, sürekli iş göremezlik ve iş kazası ve meslek hastalığı kaynaklı tedavi masrafları ve ölüm aylığı gibi) azalması öngörülmektedir. Bu düzenlemeyle 89/391 EEC sayılı Direktifin giriş kısmında da üzerinde durulan küçük işletmelerin gelişimlerinin devam edebilmesi amaçlanmıştır. Bu sayede küçük işletmeler ekonomik olarak yük altına girmemiş olacaklardır. İş kazası ve meslek hastalıklarının önlenmesi amacıyla getirilen bu düzenlemeyle, iş sağlığı ve güvenliği açısından işyerlerinde iyileştirmeler sağlanacaktır. Çıkarılan yönetmelikte, işyerinin özelliklerine göre hizmet bedellerinin tespiti, bu bedellerin ödenme şekilleri, bu hizmetleri verebilecek yetkilendirilmiş kişi ve kuruluşların özellikleri yer almaktadır. Özel düzenlemeden faydalanan işyerlerinde yapılan kontrol ve denetimlerde kayıtdışı çalıştıran işverenlerden özel düzenleme kapsamında yapılan ödemeler yasal faizi ile birlikte tahsil edileceği ve bu işverenler üç yıl süreyle bu fıkrayla sağlanan destek unsurlarından yararlanamayacağı ayrıca vurgulanmıştır^[1].

II- DESTEĞİN HUKUKİ ÇERÇEVESİ VE MİKTARI

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun tüm maddeleri (kamu kurumları ile 50'den az çalışanı olan ve az tehlikeli sınıfta yer alan işyerleri ile ilgili hükümleri hariç) 01.01.2014 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiştir. Küçük işletmelerin kanuni yükümlülüklerinden kaynaklı mali yüklerini hafifletebilmek için iş sağlığı ve güvenliği hizmetleri aynı Kanun'la desteklenmiştir.

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun 7 inci maddesinde iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin hangi şartlarla destekleneceği genel olarak belirtilmiştir. Maddeye göre, kamu kurum ve kuruluşları hariç ondan az çalışanı bulunan çok tehlikeli ve tehlikeli sınıfta yer alan işyerleri bu destekten faydalanabilecektir. Söz konusu finansman, iş kazası ve meslek hastalığı bakımından kısa vadeli sigorta kolları için toplanan primlerden kaynak aktarılmak suretiyle, Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından sağlanacaktır.

Kanunda belirtilen İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetlerinin Desteklenmesi Hakkında Yönetmelik 24.12.2013 tarihli Resmi Gazetede yayınlanmış ve 01.01.2014 tarihinden itibaren de yürürlüğe girmiştir. Bu Yönetmelik hükümlerine göre, kamu kurum ve kuruluşları hariç olmak üzere ondan az çalışanı bulunan, tehlikeli ve çok tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerine, iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin yerine getirilmesi için sağlanacak desteğin usul ve esasları şöyledir:

Destekten Yararlanabilecek İşyerleri

Destekten kamu kurum ve kuruluşları yararlanamamaktadır. Türkiye genelinde ondan az çalışanı bulunan tehlikeli ve çok tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinin işverenleri faydalanacaktır. Çalışan sayısının ondan az olup olmadığını belirlerken:

Öncelikle, destekten yararlanacak işyerlerinin tespitinde, Sosyal Güvenlik Kurumunun tescil edilmiş işyeri kayıtları esas alınacaktır.

Aynı işverenin Türkiye genelinde birden fazla tescilli işyerinin bulunması halinde, Türkiye genelindeki tehlikeli ve çok tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerindeki çalıştırılan sigortalı sayısı toplanacaktır. İşverenden iş alan alt işverenlerce çalıştırılan sigortalılar, işyerinde çeşitli nedenlerle ay içinde çalışması bulunmayan ve ücret ödenmeyen sigortalılar toplam çalışan sayısına dahil edilecektir. Örneğin ücretsiz izin aldığı için ay içinde çalışması, dolayısıyla kazancı olmayan sigortalılar da toplam çalışan sayısına ilave edilecektir. Her bir ayda Kuruma verilmiş asıl ve ek

nitelikteki aylık prim ve hizmet belgelerinde kayıtlı sigortalı sayısından, iptal nitelikteki aylık prim ve hizmet belgelerinde kayıtlı sigortalı sayısı düşülecek, ay içinde işe giren veya işten çıkan sigortalılar da sigortalı sayısında dikkate alınacaktır.

3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanununda belirtilen aday çırak, çırak ve işletmelerde mesleki eğitim gören öğrenciler ise çalışan sayısının tespitinde dikkate alınmayacaktır.

İşyerinin, İSG-KATİP'e kayıtlı onaylanmış ve devam eden iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin verilmesine ilişkin, hizmet sunucusu ile yapılmış bir sözleşmesinin olması şarttır. Sosyal Güvenlik Kurumu, İSG- KATİP'e girerek, gereken bilgileri edinir.

Destek Miktarı

Ondan az çalışanı bulunan işverenlere sağlanacak iş sağlığı ve güvenliği hizmet bedelleri işyerinin tehlike sınıfı ve Kuruma bildirilen sigortalı sayısı ile sigortalıların çalıştıkları gün sayısı esas alınarak her bir işyeri için ayrı ayrı tespit edilecektir: Tehlikeli ve çok tehlikeli sınıfta yer alan işyerleri için sağlanacak iş sağlığı ve güvenliği hizmet bedelinin sigortalı başına günlük miktarı prime esas kazanç alt sınırının günlük tutarının sırasıyla %1,4 ve %1,6'sıdır.

İş sağlığı ve güvenliği hizmet bedelinin tutarı, belirtilen yüzdelerin aylık prim ve hizmet belgesi ile bildirilen prim ödeme gün sayısı ile çarpılması suretiyle tespit edilecektir.

1/1/2014 ila 30/6/2014 tarihleri arasında sigorta primine esas, günlük kazanç alt sınırı 35,70 TL'dir (günlük asgari ücret). Buna göre, tehlikeli sınıfta yer alan işyerinde çalışan bir sigortalı için $35,70 \times 1,4/100 = 0,50$ TL, çok tehlikeli sınıfta yer alan işyerinde çalışan bir sigortalı için $35,70 \times 1,6/100 = 0,57$ TL. günlük destek ödenecektir. Buna göre, örneğin tehlikeli sınıfta bulunan işyerinde çalışan işçiye bir ay için en fazla 15 TL. destek tutarı ödenebilecektir. Başka bir açıdan ise, çok tehlikeli sınıfta yer alan ve destekten faydalanabilmek için en fazla 9 işçiyi Kuruma 30 gün üzerinden bildiren işverene en fazla 154,22 TL, aynı şartlarda tehlikeli sınıfta yer diğer bir işyerine ise en fazla 134,95 TL ödenecektir.

Ödeme

Kapsama giren işyerlerinin destekten yararlanmak için başvuru yapması, aylık prim ve hizmet belgelerini de yasal süresi içinde Sosyal Güvenlik Kurumuna vermesi, gerekir.

Sosyal Güvenlik Kurumu kapsamındaki işyerlerine yukarıda belirtilen usulle hesaplanan miktarları üçer aylık dönemler için hesaplayıp, dönemi takip eden ikinci ayın sonunda ödeyecektir. Buna göre, 1.2.3. aylara ait ödeme mayıs ayında, 4.5.6. aylara ait ödeme ağustos ayında, 7.8.9. aylara ait ödeme kasım ayında ve 10.11.12 aylara ait ödeme ise şubat ayında yapılacaktır. İşyerinin yasal süresi içerisinde ödenmemiş prim ve prime ilişkin borcun bulunması halinde, destek tutarları bu borca mahsup edilecektir.

Aksine Davranışlar ve Yaptırım

Sosyal Güvenlik Kurumunun denetim ve kontrol ile görevlendirilmiş memurlarınca yapılacak tespitler veya diğer kamu idarelerinin denetim elemanlarınca kendi mevzuatları gereğince yapacakları soruşturma, denetim ve incelemeler neticesinde ya da bankalar, döner sermayeli kuruluşlar, kamu idareleri ile kanunla kurulan kurum ve kuruluşlardan alınan bilgi ve belgelerden veya mahkeme ilamına istinaden çalıştırdıkları sigortalıları Kuruma bildirmedikleri tespit edilecek işverenler hakkında, tespit yapıldığı ayı takip eden aydan başlanılarak sağlanan destekten üç yıl süreyle faydalandırılmayacak ve kayıt dışı çalışanın işe başladığı aydan itibaren yapılan ödemeler ise Sosyal Güvenlik Kurumunca yasal faizi ile birlikte geri alınacaktır.

Birden fazla işyeri bulunan işverenlere ait işyerlerinde kayıt dışı çalışanı bulunduğunun tespiti halinde ise, gerek tespit yapıldığı işyeri için, gerekse diğer işyerleri için kayıt dışı çalışanın işe başladığı aydan itibaren yapılan ödemeler Kurumca yasal faizi ile birlikte geri alınacak ve söz konusu işverenler tespit yapıldığı ayı takip eden aydan başlanılarak sağlanan destekten üç yıl boyunca yararlandırılmayacaktır.

III- SONUÇ

24.12.2013 tarihli Resmi Gazetede yayınlanan İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetlerinin Desteklenmesi Hakkında Yönetmelik 01.01.2014 tarihinden itibaren yürürlüktedir.

İş sağlığı ve güvenliği alanında ekonomik destekten kamu kurum ve kuruluşları hariç olmak üzere 10 işçiden az çalışanı bulunan işyerlerinden, tehlikeli ve çok tehlikeli sınıfta yer alan işyerleri faydalanacaktır.

Destek miktarı, sigortalı başına prime esas kazancın alt sınırının çalışma gün sayısı ile çarpımının çok tehlikeli işyerlerinde %1,6'sı (2014 yılının ilk altı ayı için bir günlük 0,57 TL), tehlikeli işyerlerinde ise %1,4'ü (2014 yılının ilk altı ayı için bir günlük 0,50 TL) olarak belirlenmiştir.

Kayıtdışı çalışanın tespiti halinde tespit yapıldığı ayı takip eden aydan başlanılarak sağlanan destekten üç yıl süreyle faydalanılmamakta ve kayıt dışı çalışanın işe başladığı aydan itibaren yapılan ödemeler de Sosyal Güvenlik Kurumunca yasal faizi ile birlikte geri alınmaktadır.

---

[1] Kanunun gerekçesi: <http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem24/yil01/ss277.pdf>.